SENDİKA

İşçi Arkadaşlar :

Dilek ve şikâyetlerinizi bize bir mektupla bildiriniz.
Sizin derdiniz.
Bizim derdimizdir.
"Dertlerimiz„ sütununda dertlerinizi neşredeceğiz.

Ekonomik ve Sosyal Alanda Kol ve Kafa İşçisinin Davalarını Güder

Sene : 1 Sayı 5 — ŞİMDİLİK CUMARTESİ GÜNLERİ ÇIKAR — Fiyatı 10 Kuruştur. — 28 Eylül 1946

Emekçiler hakkında beslenen yanlış fikirler

Sendika hareketine karşı hücumlar devam ediyor. Bunların sebebi Genel olarak kendi menfaatlerini koruyacak bir teşkilât ağı içinde emekci sınıfının toplanması oldugu sanılmasın, demokrasiye büsbütün aykırı böyle bir yola sapmaktan bugün en mürtecilerine varıncaya kadar herkes çekinmektedirler.

Muartızlarımızı şaşırtan ve kuşkulandıran cihet kurulmakta olan ve ilgili emekçi yığınları tarafından büyük bir rağbet gören sendikalarımızın, hakim sınıfın siyasi teşkilâtları ve idare makinesi karşısında tamamile müstakil, kendine buyruk ve inkılâpçı bir ruhta gelişmesidir.

Çalışanları ebedî bir vasilik altında, diledikleri istikamette sürükliyebileceklerini sananlar için bu vakıa, ne suretle olursa olsun önüne geçilmesi gereken, tahammül edilmez bir küstahlık sayılıyor.

Bu noktadan hareket edilerek bir çok yersiz isnatlarla, uydurma şayialarla, kısır kalmıya mahkûm teşebbüslerle saf havayı bulandırarak, işçilerin gözünü korkutma manevralarına girişildi. Böylece onları kolayca sendikalardan soğutmak, perde arkasından burjuvazi ajanları tarafından idare edilen, kukla teşekküller vasıtasile uyuşturmak kabil olacağına inananların saflığına şaşmamak elden gelmez.

Bu hareket tarzı açıkça gösteriyorki, yirmi küsür yıldanberi milleti diledikleri gibi idare etmeğe alışmış olanlar, bu müddet zarfında emekçi halkın kültür, sınıfî şuur ve ictimai bilği bakımlarından bütün tahditlere ve imkânsızlıklara rağmen ne derecelerde değişmiş ve olgunlaşmış olduğunun farkında bile olmamışlardır. Halbuki bu günkü emekçi 15 - 20 sene evvelkine nisbetle daha çok aydınlık bir tarzda, ne istediğini, bunu hangi yoldan daha kolay elde edebileceğini biliyor. Topluluğun, tesanüdün ve müstakil hareketin ne muazzam bir kuvvet sağladığını anlıyor, hakikî dost ve düşmanını ayırt etmekte güçlük çekmiyor.

Bu durumu görecek kabiliyette olmıyan ve inkâr edenler için memleketimizin içtimai meselelerini doğru olarak kavramak imkânsızdı.

Onlar tabiatile işçi kalabalığı içinde bir çok henüz gözü açılmamış, şuursuz zavallı elemanların bulunduğunu görürler bütün sınıfın da bu gibilerden mürekkep olduğuna hüküm ederler; bir yandan da hasis menfaatleri karşılığı arkadaşlarını satmaya ve kendilerine uşaklık etmeğe hazır birkaç soysuzlaşmış açık göz işçiye rastladıkları için çalışanların çokluğunu istedikleri tarafa çekebileceklerine, demokrasiye aykırı görüşlerine âlet edebileceklerine inanırlar.

Bırakalım emekçi sınıfı düşmanları bu kükümleri inanalarile beraber çıkmaz yollarda bocalasınlar...

Uzun çalışmaların ve birikmiş yirmi beş senelik tecrübelerin bize öğrettikleri bunlara hiç uymuyor.

Biz biliyoruz ki emekçiler arasına karışmış bulunan ve bu gün bizce sayısı mühim bir yekûn tutan şuurlu, tecrübeli ve azimli işçiler kararsız kütleler arasında feyizli bir maya rolü oynarlar...

İçtimaî hareketlerin ve sınıf mücadelesinin kızıştığı sıralarda bu mayanın tesiri âdeta mucizeyi andırır bir şiddet kazanır, şuursuz "neme lâzımcı„ emekcilerin de beyinlerinde bir şimşek çakaracasına, harekete ka-

(Devamı S. 4 Sü. 5 de)

Hükûmetin Son İktisadî Kararları Karşısında Türk İşçisinin Vaziyeti

Hükûmetin 7 eylül akşamı yayınlanan kararları zihinleri yormağa devam ediyor. Halk şu sualin cevabını araştırmaktadır : Bu kararlar yüzünden geçinme vaziyetimiz düzelecek mi, yoksa daha da mı kötüleşecek ?

"Halk„ deyince, gözümüzün önünden işçi, yığını fakir köylü, az maaşlı memur (emekli, dul ve yetimleriyle) ve istihsali güç halle geçimini karşılayan küçük sanatkâr kitleleri geçiyor. Yani nüfusumuzun yüzde doksan dokuzu menfaat ve âkibetlerimizdeki bağlılık icabı bu sınıf ve zümrelerden birbiriyle candan ilgilenmekle beraber, sayfalarımızın imkânlarını da göz önünde tutarak, bu yazımızda daha ziyade kendi vaziyetimiz -işçi sınıfının vaziyeti- bakımından yukariki suali çevaplandırmağa çalışacağız.

Hükûmetin son kararları kısaca :

1) Döviz rayiçlerini yükselterek Türk lirasının dış değerini düşürmek,

2) İthalâta «geniş serbestlik» vermek,

3) Serbest piyasa fiyatından ucuza altın satmak,

4) "Maliyet unsurlarında indirmeler sağlamak suretiyle sanayi mamulleri ile orman mahsulleri fiyatlarında ve eşya nakliyat tarifelerinde mümkün görülen indirmeler yapmak„ tan ibarettir. Bunları birer birer ele alalım :

(Devamı S. 4 Sü. 3 de)

Bize gönderilen Kitaplar

Gazetemize Clement R. Attlee'nin (sosyalizm yolu) adile kaleme aldığı Labaur party, işçi partisinin proğramını Yunancadan dilimize çeviren Ekmel Mola'nın eseri gönderilmiştir. Kitap İngiliz işçi partisinin liberal burjuvazinin de pek işine gelen proğramı okurken kaypak dünya görüşünü ve kapitalizmle olan uyuşma mücadelesini tamamen açıklamaktadır. İktidarı eline alalı beri bu partinin yaptığı işleri göz önüne getirince insan olaylarla Labaur party'in bunlar karşısında takındığı tavur ve çizdiği hareket hatları arasındaki tezadları daha iyi kavramaktadır. Kitabın sonuna doğru şöyle denilmektedir:

(İşçi Partisi memleketimiz ahalisinin cetlerinden almış olduğu içtimai mirasın kıymetini idrak etmektedir. İstikbalde daha büyük terakkilere doğru ilerlerken bu güne kadar kazanılmış kıymetleri muhafaza etmek istiyor)

Kitabın adı Sosyalizmin yolu olduğu halde içersinde Emperyalizm ve dünya pazarlarının taksimi gibi ana iktısadî meseleler her nedense pek sudan geçiştirilmekte ve eserde sosyalizm kelimesi inhisar altına alınmış hissini vermektedir.

Kitabı bitirdikten sonra insanın üzerinde şöyle bir değişiklik yapası geliyor. (Sosyalizm yolu) yerine (Labaur party'in yolu).

İşçi Klübü Kuruluyor

İstanbulda sendikalar Birliği himayesi altında gayri siyasî ve emekçilerin bedeni ve fikrî inkişaflarını temin amacile bir işçi klubu kurulmaktardır Başarılar dileriz.

En Doğrusu

Bir Tezat

Zonguldak — Kokaksu tren banliyosu, Haydarpaşa - - Tuzla kadar bile olmadığı halde iki banliyonun fiyatları arasındaki hudutsuz fark her kesin dikkatini çekmektedir.

Haydarpaşa — tuzla banliyosu 3 üncü mevki gidip gelme 45 kuruştur.

Zonguldak — Kokak su arası ise sadece gitme 125 kuruşu aşmaktakdır.

Halbuki bu iki istasyon arasında, uçaklarda çalışan maden kömürü işçisinin ekseriyetinin aileleri oturmaktadır. Mükellef işçiler, bu pahalılık yüzünden tatil zamanlarında bile evlerine gidebilmek imkânını bulamıyorlar.

Bu fiyat neden bu kadar yüksek acaba?!

İşçi

Kurtarılacak çocuk

Bu çocuk köprü altlarındaki çocuk mu? - Balolarda nam ve hesabına dans edilen yoksul çocuk mu? - Millî Eğitimin kabarık göğüslü istatistiklerinin okul çocukları mı?

HAYIR

Bu çocuk hem okuyan, hem çalışan veya çalıştığı için okuyamıyan işçi çocuklardır

Köprü altlarında, dıvar diplerinde, bodurum palaslarda, parkların ağaç kovuklarında ve hapishanelerin sübyan kovuşlarındaki serseri çocuklar mı?

Aş ocaklarında çöplenen, Esirgeme Kurumu balolarında nam ve hesabına dans edilip şerefine kadehler kaldırılan, Yardımsever Cemiyetinin ruznamesinde her zaman büyük puntalarla adı geçen yoksul çocuklar mı?

(Devamı S. 3 de)

İş ihtilâfları için hususi mahkemeler

Bu haftanın işçiyi alâkalandıran en mühim haberlerinden birisi, hükûmet iş ihtilâflarını halletmek üzere hususi muhakemeler kurmak yolundaki teşebbüsdür.

Bugün, iş akdinden dolayi işçi ile patron arasında çıkacak bir borc ihtilâfının halli, borçlar kanununun hükümleri dairesinde, sulh mahkemelerinin vazifeleri arasındadır.

Bir işçinin patronundan hak olarak iddia edeceği alacağı bin türlü kanuni formalitelere uyarak sulh mahkemesinde takip edebilmesi imkânsızdır. Bunun için hükûmetten bu kararın bir an evvel tatbikine geçilmesini istiyoruz.

İş ihtilâflarının halli davası her şeyden evvel sür'at ve ihtisas meselesi olduğu unutulmamalıdır.

TEZATLAR

HİKÂYE

Tanıdığım İnsanlar

Bu anlatacağım insanlarla bir sene beraberdim. Onları görmek, tanımak, sevmek; sonra da, tanıtmak arzusu beni böyle onların peşine düşürdü. Onların çalıştıkları, oturdukları, yattıkları, dinlendikleri, dolaştıkları yerlere gitmekle başlıyan hikâyem; onlarla konuşmak, dertleşmek, onları dinlemek; nihayet dost, arkadaş, kardeş ve vatandaş olmakla nihayet bulmuş oluyor. Onlar, önce hafızama, sonra da yüreğime kazıldılar. Bu anlatacaklarım onlardan dinlediklerimin, işittiklerimin, gördüklerimin, yaşadıklarımın hayatıdır. Beni aştıkları için yazıyorum. Onların, bir yarım asra yakın, maceralarının, kederlerinin, sefaletlerinin, etten, kemikten yapılmış diri şekillerinin, bize kadar uzandıklarını görür gibi oluyorum. Onlar şimdi küme küme olmuş, uzun sarı binlerce yüzleriyle, bir o kadar eli, ayağı, kolu, kahırlı kindar yürekleri, kanamış ayak tabanları, oyuk göz çukurları, tırnakları düşmüş ince sarı parmakları, yağ, kir, pislik içindeki ipe dönmüş vücutlariyle, gözümün önüne geliyorlar.

Onları kıraç, kırmızı ve esmer toprağın üstünde, dar vadilerin, kızgın güneş altındaki yolların kenarlarında, ağır ağır ellerinde lambaları ile ya kuyulara inerlerken veya kuyulardan çıkarlarken görüyorum. Soğuk ıslak bir toprağa uzanmış veya ayakta yığın yığın olmuşlar, hayvanlar gibi sessiz sedasız duruyorlar. Toprağın altında karıncalar, köstebekler gibi toprağı bir oya gibi işliyerek, ilerliyen yüzbinlerce kahırlı insanoğlunun macerasının tıpkı tıpkı olan, aynı boydaki, aynı hayatı, bir sıra yaşamaya hazır durmuşlar, görüyorum. Onların peşin hikâyelerini, maceralarını dinledim, sonra yavaş yavaş hikâyelerinden, hayatlarına doğru uzandım. Elleri ellerimi sıktı; nefeslerimiz birbirine karıştı; sesleri sesime şekil verdi. Peşin günlerce arkaları sıra gittim; önceleri birbirimize bir tek kelime söylemeden yaşadık. Sevindikleri, kızdıkları, küfrettikleri zaman yanlarındaydım. Hasılı elimden geldiği kadar onlarla yaşamaya çalıştım, yapabildiğim kadarını yaptım. Ağır kokulu lokantalarının yemeklerini, dar kapanık kahvelerinin dumanlarını, terlerini kokularını, çalıştıkları yerlerin sıkıntılı, kahredici havasını, iliklerime kadar doldurduğum oldu. Hasılı ne kadar mümkünse o kadar onlarla olmaya çalıştım. Onlara bir şey bırakabildiğimi hiç sanmıyorum, onlardan bana kalanlarsa yığın yığın kederlerdir. Onların kırk binini birer birer, ayrı ayrı, yığın yığın gördüm. Daima düşünen, hiç konuşmayan insanlardılar. Bir defa türkü söylerlerken görmedim. Dünyada hiç bir insan da onlarda gördüğüm gibi kederi, elli ayaklı bir hayvan gibi canlı, kıpırdar, konuşur bir şekilde görmedim. Onlar bir takım insanlardılar. İnsanoğlunun ve benim benzerimdiler. Dünyayı sevmeye, görmeye nihayet yaşamaya geldiklerine biri inanmıyordu. Dünyanın yaşanabilecek bir yer olduğunu sanmıyorlardı. Işin en tuhafı sade sefalet çekmeye geldiklerine inanmışlardı, gök yüzüne bakıp bakıp düşünenlerini gördüm. Ama gökyüzünün güzel olduğunun, dünyanın büyük ve her yerinde azçok mesut insanların bulunabileceğine hiç imanları yoktu, onlar bir takım insanlardı.

***

Tren zınk deyip durdu Başımı vagonun penceresinden çıkardım İlk gördüğüm, dizi dizi, yağ, kir, pislik, ve paçavralar içinde, sarı uzun yüzler, buruk boyunlu, iğri büğrü insanlar oldu. Oturmuş veya ayakta ağız ağıza, sırt sırta verip, durmuşlardı. Bazıları toprağın ıslak sırtına dalgın, düşünceli, kıçlarını koymuşlar; dağın, sisin, yağmurun içinden çıkıp gelen tirene, bize bakıyorlardı. Gençleri tirenin durmasiyle vagonlara doğru hücum ettiler. Diğerleri uzakta, boyunları iplerle bize bakmakta devam ediyorlardı. İnip içlerine karıştım. İlk durup onların arasından bu boyunları buruk insanlara, daha yakından baktım. Son derece korkunç yüzleri halâ hatırımdadır. Yanyana, bir sıraya girmişler gibi, ayni sarılık, ayni korkunçluk, ayni göz çukurluğunun, bitkin göz ferinin, dermansızlığı içindeki bu kimsesiz insanlara, kiminin omzundan kiminin tam karşısından, bazılarının yanlarından tekrar tekrar baktım, korktum. İlk defa bir maden işçisiyle karşılaşıyordum, kendimi zorlıyarak onları yaşıyan, kıpırdıyan, konuşan insanlarmış gibi düşünmeğe çalıştım.

Uzaklara, şehre doğru bakmağa başladım. Peşin kara kömür dağlarını sonra kara bir sis içindeki bazı binaları farkeder gibi oldum. Boynunda kocaman bir urganla adeta bir iskelete benziyen bir işçiyle, o önümde, şehre, sisin, dumanın, çamurun içindeki şehre doğru yürümeğe başladım.

Hep ayni insanlar devam ediyordu. Yolların kenarına dinelmişler sessiz sedasız konuşuyorlar, bakmıyorlar yürüyorlardı. Kirli ve yırtık bir kasketin, sonderece eski ve pis bir esvabın içinde, kocaman ayakları, ayni korkunçluktaki bir pabucun içinde, önümde yürüyorlardı. Biribirini görmeğe yetiyordu. Birbirlerinden okadar farksız okadar ayni idiler; Civata, gresyağı denen insanlar.

İyi şeyler düşünmek için kendimi zorluyorum. Yolumu ilk yirmi otuz vagonlu bir kömür tireni kesiyor. Duruyorum. Tiren boyunca sarı, çelimsiz, sıska bir yığın yalın ayak çocuk, ellerinde sepet, teneke ile vagonlardan düşen kömür kırıntılarını topluyorlar. Sağdan, soldan mütemadiyen bir takım insanlar geçiyor, başları önlerinde, sessiz sedasız, bittakat yürüyorlar. Yere kara ıslak orağa karşı peşin öksürüyorlar, sonra tükürüyorlar. Tükürüğe bakıyorum: Kara bir balgam. Yürüyorum. Nihayet yol değişiyor.

Birdenbire kendimi büyük şehirlerimizin birinin çarşısındayım sanıyorum. Uzun ve büyük bir çarşı, iyi giyinmiş insanlar, kadınlar, çocuklar, büyük mağazalar, zengin vitrinler.

Onların dışındayım. Bir takım insanlar geri kaldılar sanırım değil, onları yine ya vitrinlerin veya yol dönemeçlerinin başında şaşkın şaşkın bakarken görüyorum. Sisin yağmurun altında pekalâ farkolunuyorlar, önümden giden işçiye yanaşıp:

Adından başlıyarak konuşmağa başlıyorum.

— Mehmet, diyor.

— Hamal mısın diyorum.

— Hayır, mükellefim. Ocakta çalışırım, şimdi vardiyadır, yarın sabaha kadar serbestiz. hamallık ediyorum, diyor. Bu bir çırpılık lafı ağzından ... güçlükle alıyorum, hep dalıyor.

— Kaç yaşındasın?

— Yirmi beş senedir ocaktayım

— Kaç para alırsın?

— Yüz yirmi kuruş.

Vesâire, vesâire!..

İlhan BERKİN

Samsundan bildiriliyor;

Bir işci çocuğunun feci ölümü

Samsun: Tekel tütün deposunda istifçilik yapan Zahidenin beş, altı yaşlarındaki oğlu Kemal Annesinin çalıştığı saatlerde çocuğa bakacak geride hiç kimsesi olmadığından ve kocası da askerde bulunduğundan yavruyu Samsun Tekel Baş müdürlüğü bakım ve işletme şubesinin çocuk bakım evine bırakmakta idi. 11/9/1946 günü "akşam saat "beş" raddelerinde "ve depo henüz paydos olmadan önce küçük Kemal Belediyenin 4 numaralı otobüsünün tekerlekleri altında çiğnenerek ölmüştür.

Yapılan soruşturmada Kemalin yaraları var diye bakımevine kabul edilmemiş olması ve anasının çocuğunu sokak ortasında bırakarak çalışma mecburiyeti bu feci kazaya sebep olmuştur. Vaziyetten, ana işletme müdürlüğünü haberdar ettiği zaman — Çocuğu bizim içinmi doğurdun neyapalım — şeklinde karşılık almış kadının haklı şikâyetini (Samsun Tütün İşçileri Sendikası) dikkatle ele alarak vaziyeti bir Avukat vasıtasile Adliyeye aksettirmiştir. Bilindiği üzre kreşler sadece temamen salim olan çocukların gündüz bakılacakları yer değil aynı zamanda çocuk hastahanesi olmayan yerlerde ufak tefek rahatsızlığı olan işçi çocuklarının barınma ve sağlık yeridir. Sirayete engel olmak için böyleleri bittabi tecrit edilirler.

kaynakçı ustası ağır işçi Türk kadını diyorki:

Ben bütün kadınların sanatkâr işci olmalarını isterim. Kadın sadece fantazi düşünmemelidir. Her işte yılmadan Çalışarak muvaffak olunur

Bana ondan bahsederken: "memleketimizde ağır işçi bir kadındır„ diyerek iyi bir kaynakcı ustası olduğunu söylemişlerdi. Kendisini iş başında tanımak istedim:

Bakırköy bez fabrikası demirhanesinde çalışıyordu, fabrikaya gittim, İdare müdürü olan genç bir arkadaş arzumu memnuniyetle yerine getirdi, beni bayan Reyhan Ozam'ın atölyesine götürdü.

Kaynakcı ustası ağır işçi bayan Reyhan erkek işçiler arasında günlük mesaisine dalmıştı. sırtında keten bir gömlek, ayağında mavi pantolon vardı. İş esnasında gözlerini muhafaza için yine mavi camlı bir gözlük takmıştı. Bizi görünce gözlükleaini alnına doğru kaldırdı, nezaket ve incelikle beni karşılayarak selâmladı.

Elindaki oksijen aletini bir kenara bırakarak, bana yer gösterdi, oturdum. Demirhanenin yanan ocağının alevleri karşısında, demir şakırtıları arasında konuşmağa başladık. Burada dokuma iplik tezgâhlarının bozuk aksamı tamir ediliyor, icabında da imâl olunuyordu. Her nevi kaynak ve tesviye işleri yapılıyordu. Atölyede iki demirci, iki çekiçci, bir tenekeci, üç kaynakçı çalışmaktadır. Bayan Reyhan fabrikanın beş senelik işçisi idi. Daha evvelleride iş piyasasında muhtelif yerlerde iç anadoluda Eskişehir ve Ankarada çalışmıştır. 14 yıllık işçidir. Onu bilhassa Jeniqe adında bir Alman usta yetiştirmiştir. Bana oksijen kaynağını nasıl yaptığını, kaç türlü kaynak yapıldığını, iyi bir kaynakçının nasıl yetiştirileceğini anlattı.

— Tesadüfenmi kaynakçı oldunuz, diye sordum.

— Hayır ben bu işe heves etmiştim. İşe başladığım ilk günden bugüne kadar hep bu işi tutuyorum.

Demir âletlerini elinde, evinde yumuşak minderine oturup rahat rahat nakış işleyen bir kadının iğnesini zevkle tutuşu gibi bir tutuşu vardı.

— Geçensene dedi haricten elektrik motörü getiriilemiyordu. Bunlar yerlı malzeme ile de yapılamıyordu. Fakat Enver usta ile beraber uğraşarak bu kapakları yapmağa muvaffak olduk.

Enver usta da yanımızda idi. Kendisi münevver İngilterede tetkikler yapmış genç bir işçidir. lâf arasında memlekette bol ve iyi makine mühendisi yetişmediğinden dert yanıyordu Ona bayan Reyhanın nasıl olduğunu sordum

— Evvelâ faal ve çalışkandır. bütün mâdeni kaynaklarda ihtisas sahibi olduğu gibi aynı zamanda iyi bir elektrik oksijen kaynakcısıdır. Cevabını verdi.

Bayan Reyhan evlidir. Aksarayda oturuyor. Demirhanede bukadar çalıştıktan mada herhalde akşamları evine yorgun argın giderdi, işlerini de belki anasına kardeşine kaynanasına havale ederdi. Buna nasıl bir hal çaresi bulabildiğini sordum. Gülümsedi:

— Benim evimde kocamdan başka kimsem yoktur. İşten dönünce evime koşarım, ev işlerimi tanzım ederim. İşbaşı sabah 7 de başlar, 8 saat çalişıyorum. 4 de çıkıyorum. 11 saat çalıştığımız günlerde oluyor Fakat şimdi bu yapılmıyor.

— Ne gündelik alırsınız

— Saatte 55 kuruş, elime 440 kuruş geçer.

Konuşmamız sona ermişti, genç işçi kadın bana bir bardak dolu süt uzattı:

— Buyurunuz içiniz dedi.

Fabrika kaynak gibi insanı zehirleyici İşlerde çalışan işçilerine günde 500 gram süt tahsis ediyormuş oda kendi payından bana bir mıktar ikram etti. Tabii hafif şekerli bir süt idi.

Bayan Reyhan ayrılırken bana şunları söyledi:

— Görüyorsunuz dedi, kadın da erkek gibi her işte her sahada çalışabiliyor ve muvaffakda oluyor. Yalnız yılmadan çalışmak lâzımdır. Ben bütün kadınlarda muniskâr işçi olmalarını isterim. Kadın sadece fantazi düşünmemelidir.

Onun her halinde çalışan hür insanın serbest havası vardı, karşısındakine emniyetle bakıyordu. Kendisini saydırıyor ve sevdiriyordu.

Neriman Hikmet

İşçi Sağlığı:

Gündelik azlığı ve zorla çalıştırılmanın işçi dimağındaki aksi tesirlerinden TEMARUZ

İş veren müesseselerin menfaatlerini temsil ve müdafaa edenler (Temaruz) kelimesini ameleye karşı işledikleri haksızlıkların örtbas edilişinde bir maske gibi kullanmaktadırlar. İşçiler arasında sun'i rekabetler yaratarak esasen düşük olan gündelikleri yaşatamıyacak hadlere indirenler, temaruzun ekonomik ve sosyal bakımlardan zeminini hazırladıklarının hiç farkında değildirler. İşçi arasında görülen temaruz vakalarının artışı içtimai sefaletin yayılıp genişlediğinin en önemli delillerinden biridir. Genel olarak işe zorla sevkolunan amelelerin angariyeden kurtulmak için her şeye baş vuracağı tabiidir.

Son derecede ağır maddi zaruretlerin mengenesinde sıkışan; gıdasızlık uykusuzluk, mesken ve giyim yetersizliğinin doğurduğu umumi beden zaafı işçiyi muvakkat de olsa bir kaçamak noktası aramaya sevketmektedir. Hayat şartlarının gittikçe güçleşmesi ve kötüleşmesi yanında yövmiyelerin yerinde sayması, hatta gerisi geriye gitmesi ameleyi o derece canından bezdirirki bir iki gün olsun işten kalmak için vücudunda derin ve bazan tehlikeli yaralar açmaktan; hazım ve tenasül uzuvlarını zedelemekten çekinmez. Bunlar arasında çeşitli uzuvlarını saatlerce boğarak tekarruza kadar işi vardıranlar; kulak, burun, ve boğazlarını tahriş edenler çoktur. Böyle hallerde endüstri hekiminin hangi tarafa hizmet etmesi gerektiği meydandadır.

Halbuki mesele tamamen ters taraftan mütalaa edilmekte ve temaruz yapan ameleye üstelik ağır cezalar verilmekte ve iş şartları büsbütün sıkılıp tahammül edilmez bir duruma sokulmaktadır.

Temaruz sefil şartlar içinde kıvranan işçi şuurunun bunaltıcı ve kendisi için verimsiz fazla işe karşı yaptığı bir boykottur temaruzu kaldırmak için işçide mevcut ekonomik krizi düzeltmek, emekçinin hayat seviyesini yükseltmek, satın alma kabiliyetini artırmak ve iş şartlarını çalışılabilir bir hale koymak gerektir.

Keza iş saatlerinin normalin (Günde 8 saat) üstünde oluşu, geceli gündüzlü aralıksız çalışmada temaruzu arttıran sebeplerdendir. Ancak işi angariye olmaktan kurtarmak, emekcinin hayat standardını dünyanın diğer medeni ülkelerindeki işçiler seviyesine ulaştırmak yuvalarının ve yavrularının istikbalini garanti altına almakladırki temaruz önlenebilir. Bir memlekette işçiler kendi aralarında teşkilâtlanıp sendikalarını kurabilir ve haklarını iş verenler yanında arayıp, şikâyetlerini duyurabilirlerse oradaki temaruz da azalır.

SAĞLIKCI

Kurtarılacak Çocuk

(Birinci Sahifeden devam)

Milli Eğitimin yegâne tanıdığı kabarık göğüslü istatistiklerin okul çocukları mı?

Yoksa hem okuyan hem çalışan ve çalıştığı için okuyamıyan daha doğrusu yalnız yaşamak için çalışmak zorunda olan çocuklar işçi çocukları mı?

Birinciler için islâh evleri belki yararlıdır, yoksul çocuklara hayır cemiyetlerinin bayramlık hediyeleri belki kâfidir. okul çocuklarına cazip kitaplar bulmak belki bir meseledir. Fakat çalışan çocuğun bu gün ve yarını ile ilgilenmek her halde ön plânda bir dâvadır.

Bu çocuğu iş kanununun maddeleri arasında ararsanız onu bir kenarda sıkışmış ve bunalmış göreceksiniz. On altı yaşını doldurmamıştır. Günde sekiz saat çalışacaktır. İlk mektep mecburiyeti dolayısile iş saatleri mektep saatlerine mani olmıyacaktır. (Medde 48)

Maden ocakları: kablo döşenmesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı gibi yer altı ve su altı işlerinde çalıştırılması yasaktır (Madde 50)

12-18 yaş arasındaki çocuklar işe başladıktan altı ay zarfında müessese doktorunun muayenesinden geçecekler ve iş kabiliyetleri tesbit edilecektir. (Madde 59)

Bu çocuğu öğleden evvel okulda aradım mevcutdu. Öğle densonra akşam gazetelerini sattı ve gece iplik fabrikasında mekik attı. İş veren okul saatlerini iş saatleri içine almamanın çeşitli yollarını buldu. Ücreti ona göre ayarladı veya gece çalıştırmak suretile tamamladı. Gece çalışan çocuk okula geç kaldı, azarlandı, çalışmadı hırpalandı. Okuldan kaçtı. Ve bir dahada uğramadı. Zaten yaşı da on ikiye gelmişti. Sıhhat cüzdanında adının yanına verem kaydı düşülmüştü. Küçücük ciğerlerinde kopan isyan bir akşam onu evinden de kaçırdı. Evinden kaçan çocuk işden de kaçtı.

Iki ay sonra sübyan koğuşunda numaralandı. Serseri çocuk oldu. Serseri çocuk şimdi yoksul çocuktur. Okuldan, evinden işinden kaçan çocuk hapishaneden, polisten, insanlardan da alabildiğine kaçmadadır. O bu dünyalardan kaçmak için yalnız tabanlarını değil, yumruğunu; biçağını, maymuncuğunu, şeytanî zekâsını, köşe başı sezişini alabildiğine kullanmaktadır.

Bu çocuğu buradan kurtarmak belki mümhündür. Fakat her tecrübe göstermektedirki o bütün bu kurtarmalara karşı koyabilmenin çeşitli hünerlerini öğrenmiştir. Ve asla teslim olmıyacaktır.

Bu çocuğu ilk rastladığımız yerde, öğleden evvel okulunda öğleden sonra iş yerinde kurtarmak lâzımdır. Bu çocuğu iş verenin vicdanile değil iş kanununun demir eldivenlerile kucakladığımız gün, ucuz iş kuvveti avcularının elinden kurtardığımız gün, geniş emekçi ailelerinin geçim durumlarını eyileştirdiğimiz nisbette, fiyatların iniş ve çıkışlarına uygun iş kuvvetini koruma ve ücretleri hareketlendirme kabiliyetini gösterebildiğimiz taktirde çalışan çocuk davâsı halledilme yoluna girecektir.

Kanunî müeyyideler iktisadî ve sosyal icapların üstünde ve ya altında kaldıkları nisbetde yürürlüklerini kaybederler.

İş kanununun çalışan 16 yaşından küçük çocuklar hakkındaki hükümleri zayıf ve kifayetsizdir. Körpe çocuk en kötü iş şartları içinde sömürülürken bu yalnız geniş emekci yığınlarının zararına değil, ileriki nesillerin ergin iş kuvvetini baltalaması bakımından da ehemmiyetle üzerinde durulmağa lâyık büyük bir dâvadır. Bu dava serseri çocuklar, yoksul çocuklar davası değil, çalışan çocuğun körpe iş kuvvetinin şiddetle himayesi ve emekçi ailelerinin refah derecelerinin tayini meselesidir.

Hâdi MALKOÇ

Hindistanda grevler

24 temmuzda 300,000 amelenin iştirakile yapılan bir günlük grev büyük bir muvaffakiyetle neticelenmiştir. Bu grev posta müvezzilerinin ve memurlarının yaptığı greve karşı bir sempati nümayişinden ibaretti. Günlerdenberi 7.U.C. sendikalar konseyi ve komünistler tarafından organize edilen ve Hindistanın her tarafında birden patlak veren bu grev bütün posta servislerini akamete uğratmıştır. Bombayda başlayan, Madrasa kadar yayılan bu grev, nihayet telgraf işçilerine de sirayet etmiştir. Hindistan hükûmetinin grevcilere karşı muamelesi gayet dürüst ölmuştur.

Demiryolları amelesi de vaziyetlerinden memnun olmadıkları için posta ve telgrafçılar grevine iştirak etmişlerdir. Daha bir çok amelenin yeniden grevlere başlamak üzere olduğunu Mancester Guardiyen yazmaktadır. Hind işçileri arasında en mülâyim olan banka memurları da bir çok şehirlerde grev ilân etmişlerdir. Bilhassa Delhide grevlerin mikdarı çoğalmaktadır. Bu grevde milyonlarca amele ve orta sınıfa mensup bir çok esnaf iştirak etmektedir. Grevler içinde çalkanan Hindistanın iktısadi vaziyetinde müthiş bir durgunluk vardır.

Fransada ücret mücadelesi

Fransız amelesi istihsalin çoğalması için yaptığı mücadeleyi kazandığı gibi, ücretlerin artırılması için yaptığı mücadeleyi de kazanmıştır. Aşağıdaki liste Fransız amelesinin komünist partisi ve 7 G. G. nin rehperliği altında kazandığı dâvaları göstermektedir:

Ücret ve aylıkların çoğalması: Bütün amele ücretlerinde vasati yüzde 18 artırma.

Kadın işçiler: Evvelce yüzde on nisbetinde kesilen ücretlerin eski miktara çıkarılması.

Memur maaşları: Yüzde 25 nisbetinde artırma.

Aşağı ücret alan amele: Bu amelenin ücretlerinde yüzde 35 bir artırma.

Fakir ailelere yapılan yardım: Yüzde elli nisbetinde bir çoğalma.

İçtimai sigortalar: Yüzde 25 artırma.

İhtiyarlık sigortası: Yüzde 39 dan yüzde 46 ya kadar artırılmıştır.

Sendikaların mücadelesi neti cesinde meydana getirilen bu artırmalar, fiatların yükselmesi karşısında ehemmiyetini kaybetmiştir. Şimdi Fransız amelesi fiatların düşürülmesi için mücadeleye geçmiştir. Amelenin yaptığı kuvvetli mücadele neticesinde fiatların pek yakında düşürüleceği tahmin edilmektedir.

Ücretlere yüzde yirmi beş zam talebile başlayan işçi grevleri yüzde on sekiz olarak kabul edildikten sonra Fransada bütün devlet makinesine şamil bir memurlar grevi başladı Halen polislerin ve gümrükçülerin de katıldığı bu grev gittikçe büyümededir. Grev halinde bulunmıyan kısımlar da bu grevlere geniş mikyasta müzahirdirler.

Amerikada Grevleri Men eden kanun

Amerika harp biteli beri müthiş grevlerle çalkanmaktadır. Kömür grevi biter bitmez, demiryolları grevi başlamış, bunun üzerine Cumhurreisi Truman kongreye müracaat ederek grevi men eden ve grevcilere karşı hükûmetin silâhlı kuvvetler sevketmesini kabul eden bir kanunun kongreden geçirilmesini istemiştir. Kongre ötedenberi ameleye karşı bir mücadele açmış olduğu için bu teklifi kabul etmiştir. Fakat ayan bunu büyük bir ihtiyatla karşıladığı için bir komiteye havale etmiş, komite da bu kanunların şimdilik tehir edilmesine karar vermiştir. Her iki siyasî cephede de - kongre ve âyanında - bazı liderler seçimlerin arifesinde sendika liderlerile bir mücadeleye girişmeye taraftar değildirler.

Madenciler sendikası lideri John Leuvis, ve demiryolları kardeşlik sendikası liderinin iddialarına rağmen sebepsiz Truman'ın teklifinin kongre ve âyandan çıkacağı muhakkak değildir. Truman'ın kanun teklifi amele arasında olduğu kadar Amerikan efkârı umumiyesinde de büyük bir hoşnutsuzlukla karşılanmıştır. Eğer bu kanun kabul edilecek olursa amele hareketleri büyük bir iflasa sürükleneceği gibi, Truman da efkârı umumiyeyi tamamile kaybedecektir. C.I.O liderlerine göre bugünkü vaziyet karşısında bütün sendikaları birleşerek hareket etmeleri zaruridir. Fakat sendika liderlerinin ne Mr. Leuvis ın ne de maden sendikaları lideri Mr. Greenin ın

Avrupada bütün amele birleşiyor

Avrupanın her tarafında amele sınıfının birleşmemesi yüzünden doğan felâketli neticeler, bugün bütün işçiler tarafından anlaşılmıştır. Amele sendikalarının ve amelenin birleşmemesi faşizmin ilerlemesini kolaylaştırmış, dağınık bir halde olan amelenin boynuna faşizm boyunduruğunun takılmasına yardım etmiştir.

İkinci cihan harbinin ateşleri arasında işgal altına giren memleketlerde amele müstevlilere karşı birleşip mücadeleye geçtiği gibi, harpten sonra da kendi haklarını korumak için birleşmenin ne kadar zaruri olduğunu öğrenmiştir. Sendikaların birleşmesi.

Bu birleşmenin en bariz örneğini sendikaların birleşmesinde görürüz. Avrupanın her tarafında sosyalist ve komünist partileri tarafından desteklenen sendikalar birleştikten sonra büyük bir süratle inkişaf etmiş, seslerini hükûmete ve meclise gayet kolaylıkla duyurmağa muvaffak olmuşlardır Fransa, Çekoslovakya, Polonya, İtalya, Yugoslavya ve diğer bir çok memleketlerde kuvvetli, müttehit, merkezileşmiş sendika teşkilâtları kurulmuştur.

Yeni demokrasinin inkişaf etmekte olduğu memleketlerde sendikaların böyle süratle inkişafı, irticaın köklerini kazımak için oynadıkları mühim rol, halk kitleleri için milli hayatın yeniden kurulmasında gördükleri büyük hizmet, amelenin birleşmesinden doğan faydaların en büyük delilidir. Bununla beraber Avrupanın ve Amerikanın bazı yerlerinde bu amele birleşmesini bozan sendikalar da vardır. Bunlar amele haklarını ayırmakla amelenin menfaatine aykırı hareket etmektedirler. Amerikadaki A. S. L. Amerikan işçi birliği Amerikada sanayi işçileri de dahil olmak üzere bütün işçilerin birleşmesine mani olduğu gibi, bu sendika İtalyada da amelenin birleşmesine mani olmaktadır. Amerikan işçi birliği liderleri beynelmilel dünya işçileri federasyonunda da bu ilgililiği yaratmağa çalışmış, fakat bereket versin buna muvaffak olamamışlardır.

Beynelmilel amele sendikalarının birleşmesi ise, amele haklarının müdafaasında ameleye süratli muvaffakiyetler kazandırmıştır. Amele hareketini ikiye ayıran bazı sendikaların mevcut olmasına rağmen, amelenin birleşme hareketi bu muhalif sendikaları zaafa uğratmakta bazı yerlerde tamamile iflâsa sevketmektedir. Avrupada yakın bir zamanda sendikaların tam bir birlik haline gelmeleri uzak değildir. Amelenin federasyonlar ve konfederasyonlar halinde birleşmesi kendilerini gerek memleketleri gerek diğer memleketlerde ihmal edilemiyecek büyük bir kuvvet haline getirmektedir. Eğer bu birleşme harpten evvelki devire kıyas edilecek olursa, müthiş bir ilerleme göstermiştir. Sanfransisko konferansında sendikaların oynadığı rol, siyasi sulh konferanslarında amele sendikalarının nüfuzu, ancak amelenin birleşmesinden doğan kuvvettir.

(Amerikan İşçi Birliği Lideri) bu zarureti anladığına dair emareler yoktur. C.I.O (Sanayi teşkilâtlar komitesi) bu zarureti müdrik olduğu gibi, diğer sendikaların da Truman ve kongreye karşı birleşmeğe davet etmiştir.

Macar Sendikaları

Harpten evvel Macaristanda ancak büyük şehirlerde sendikaların kurulmasına müsamaha edilir, ziraat amelesinde ve hükûmet işlerinde çalışanların sendika yapmalarına müsaade edilmezdi. Harp esnasında ise bütün sendikalar kapatıldı. Şimdi ise Macaristanda kurulan sendikalar millî hayatta en büyük âmil rolünü oynamaktadırlar.

Macar sendikaları merkezi meclisinde reis Kishazi Eden'nin gazetelere verdiği beyanata göre Macaristanda sendikalara âza olan amelenin miktarı bir milyondur. Bu miktarın yarısı sanayi işçileridir. 200 bini ziraat amelesidir. 150 bini meslekî işlerde çalışan ameledir. Şimdi evlerde çalışan hizmetçilerde bir sendika halinde teşkilâtlandırılmaktadırlar. Bu yeni kurulan sendikalar âzâ miktarını çoğaltmak için çalışmakta, bilhassa tahsil görmemiş ameleyi aydınlatmak için büyük bir faaliyet göstermektedirler. Bu amelenin, amele anelerine göre tenvir edilmesi en birinci iş olarak kabul edilmektedir.

1947 Nisanında Macar Parlementosu hükûmetin nasyonalizasyon plânını tasdik etti. Bu plâna göre kömür, boksit, aliminyum, yağ sanayii 1 Temmuza kadar nasyonalize edilecektir. Sendikalar bu kanunu memnuniyele karşılamış ve kanunun çıkmasında büyük bir âmil olmuştur. Macar sendikaları liderine göre bu kanunun tatbikata geçmesi bir çok müşküllerle karşılanacak. Ve mücadeleyi icab ettirecektir. Fakat sendikalar bu mücadeleye hazırdırlar.

Macaristanda sendikalar nazilerin hükûmet ve Belediye makanizmasından uzaklaştırılmasında da büyük bir rol oynamaktadırlar Faşistlerin bu işle meşgul olmak üzere şehirlerde ve şubelerdekî sendikalarda komisyonlar kurulmuştur. Her komisyonun üç âzası vardır: biri Başvekil tarafından, biri alâkadar olan Vekâlet tarafından, biri de sendikalar umumî merkezi tarafından seçilmektedir. Merkezi komite re i sine göre işçiler istihsali çoğaltmak, mahsulün keyfiyetini islâh hususunda büyük bir faaliyet gösterdikleri gibi, fazla mahsul istihsalinde işçi rekabetine girişmişlerdir.

İşçi "beynelmilel sendikalar hareketine gelince: Biz bütün beynenmilel sendikalar kongrelerine iştirak etmekteyiz. Dünya sendikaları federesyonuna dahiliz„ demiştir. Biz bütün komşularımızla ve dünya işçileriyle dostluğumuzu kuvvetlendirmeğe çalışıyoruz. Bütün birleşmiş milletler sendikalarında faşizmin imhası hususunda bir leşmeleri Amelenin beynelmilel dostluğunu kuvvetlendirecek en büyük âmildir. Bütün kuvvetimizi bu mücadeleye, ve amele haklarının sağlanmasına vermekteyiz.„ Demiştir.

Kocaeli Sellüloz Sanayii İşçileri Sendikası

(ANA NİZAMNAMESİ)

1 — Kocaeli Vilâyeti sınırları içinde Sellüloz Sanayii İşçileri Sendikası adı altında gayri siyasi bir cemiyet kurulmuştur.

2 — Sendikanın adı bu nizamnamede kısaltılmış olarak «S. S. İ. S.» remzi ile gösterilmiştir.

3 — **Maksat ve Gayeleri :**

a) Kocaelinde mevcut Sellüloz Sanayii İşçilerini iş verenler ve hükûmet makamları nezdinde temsil etmek, işçilerin hak ve menfeatlerini korumak ve içabında mücadele etmek.

b) İşçilerin içtimai ve kültürel sahalarda inkişaflarını sağlamak için beden terbiyesi sanat ve ihtisas kursları, okuma odaları açmak, sahne ve temsil, konferans vermek, icabında broşür ve mecmua gibi yayın işleriyle uğraşmak, işsiz kalan Sendika azalarına iş temin etmek çarelerini aramak ve ilâh...

c) Sendika azasının sıhhi durumlarile alâkadar olmak ve bunun temini için fabrikadan parasız muayene ve tedavi çarelerini temin etmek için teşebbüslerde bulunmak, hastahane, sanatoryom ve dinlenme yurtları açtırmak, kazalara karşı ve işsizlik neticesi sefalete düşen arkadaşlara idare heyeti kararile maddi yardımlarda bulnnmak.

4 — **Giriş ve Çıkış**

Sellüloz Sanayiinde çalısan bütün işçiler, müstahdemler ve bu sanayi ile alâkası olup da Sendika kuramıyacak kadar azınlıkta kalan işçiler din ve milliyet farkı gözetilmeksizin Sendikaya aza olabilirler. Sendika menfaatine aykırı harekette bulunanlar ve işçi sınıfının umum menfaatlerini baltalıyanlar idare heyeti karariyle Sendikadan çıkarılırlar.

5 — **Teşkilât :**

S. S. İ. S. ın merkez idare heyetini 11 kişilik daimi bir idare meclisi azaları teşkil eder. İdare meclisine seçilen azalar ilk içtimada kendi aralarından birini sendika mesul kâtipliğine, bir diğerini hesap ve vezne kâtipliğine ve bir üçüncüsünü de teşkilât kâtipliğine seçerler. Bu suretle teşekkül edecek üç kişilik daimi icra komisyonu Sendikanın bütün işlerini tedvir ederler ve idare meclisine karşı mesuldürler.

6 — İdare meclisi lüzum gördüğü takdirde, daimi icra komisyonuna yardımcı olarak mümessiller ihdas eder. Mümessiller daimi surette Sendika mesul kâtibi ile temas eder ve ona karşı mesuldürler.

7 — Sendikanın bilumum muhaberatından mesul kâtip mesuldür.

8 — İdare meclisi azaları her on beş günde bir defa olmak üzere mesul kâtibin başkanlığında içtima eder ve daimi icra komisyonunun vereceği faaliyet raporunu tetkik eder

9 — Sendikanın idaresi bu ana nizamname ile idare meclisinin vereceği kararlara göredir. Daimi icra komisyonu bunun haricinde hareket edemez.

10 — Sendikaya mukayyet aza her altı ayda bir Umumî içtima akteder. Bu içtimada işçi sınıfını ilgilendiren umumî meseleler görüşülür, münakâşa edilir ve idare meclisine lüzumlu direktifler verilir.

11 — Sendika azası her sene muntazaman kongre akteder ve bu kongrede idare meclisinin vereceği raporu ve hesabatı tetkik ederek idare meclisinin geçmiş faaliyetinden dolayı ibra eder veya alınması icab eden tedbirleri karar altına alır. Sendikaya kayıtlı azanın umumi içtimağa kongreye daveti ve bu içtimalarda alınacak kararların azaya bildirimi, ya bir beyanname veyahut gazetelerde neşir edilmek suretile yapılacaktır.

12 — Senelik kongrelerde Sendikada mevcut azanın ekseriyetiyle idare meclisi azaları yeniden seçilir. Bundan başka kongre 5 kişilik bir kontrol komisyonu seçer. Ana nizamnamenin tadili de ancak kongrelerde ekseriyetin vereceği karar ile yapılabilir.

13 — Kontrol komisyonu reisini kendi arasından seçer ve her ay mumtazaman toplanarak Sendikanın hesabını tetkik eder ve azanın nizamnameye aykırı hareketi karşısında disiplin cezaları veya Sendikadan çıkarılma kararı verir. Kontrol komisyonunun vereceği kararlara ancak kongrede itiraz olunabilir, Kongre kararları katidir.

Muvakkat hüküm :

İlk kongre toplanıncaya kadar S. S. İ. S. kurucular heyeti tatarafından bu ana nizamnameye göre idare olunur. Bu heyet ilk kongreyi Sendikanın resmen teşekkülünden en çok üç ay sonra toplantıya çağırmağa mecburdur.

Gelir Kaynakları :

14 — Sendikanın gelir kaynokları : Girişte bir defaya mahsus olmak üzere bir azadan bir lira yazılma ücreti ve her ay azanın vereceği asgari 50 kuruş aidatları ve bundan başka ihtiyari teberrüler, Sendika faydasına verilecek müsamere, temsil ve her nevi spor gösterilerinin bıraktığı kârlar ve benzerleri.

15 — Kocaelinde bir İşçi Sendikaları Birliği veya bu maksatları güden bir teşekkül vücut bulur bulmaz Sellüloz Sanayii İşçileri Sendikası umumi bir içtima aktederek alınacak karar üzerine bunlara iltihak edecektir.

16 — Sendika faliyetini tatil zorunda kaldığı takdirde tasarrufundaki malları Kocaelindeki mevcut İşçi Sendikaları Birliğine mevcut değilse, İstanbul İşçi Sendikaları Birliğine bu da mevcut değilse İstanbulda mevcut azası en çok üç işçi Sendikası arasında taksim edilir.

Kurucular : Ahmet Barın makina işçisi, Salih Üçersaka Sellüloz işçisi, Yunus Ural Pişirme işçisi, Ahmet Efe Odun Sellülozu işçisi, Zahit Boztuna Tesviyeci.

Hükûmetin son iktisadî kararları karsısında Türk işçilerinin vaziyeti

Baştarafı birinci Sahifede

1. Birincisi döviz rayiçlerini yükselterek Türk lirasının dış değerini düşürmekti. İthalâttan alınıp ihracata verilen primleri döviz rayiçlerinin içine sokmak gibi bir şekil değişikliği dışında, bu kararda hiç bir yenilik yoktur. Tek değişiklik primli rayiçlerin yeniden %50 civarında yükseltilmesidir. Burada bizi alâkadar eden de bu yükseliştir. Bunun, dışarda yabancı ithalâtçı ve ihracatcıların, içerde ise, bir yandan yerli ihracatçı ile ihraç malları müstahsilinin, bir yandan da yerli ithalâtçı ile bütün müstehliklerin ve müstehlik olarak işçi sınıfının vaziyetleri üzerinde farklı ve sınıflar bakımından zıt tesirleri olacaktır.

DIŞ TESİRLERİ :

a) Yabancı ithalâtçı, verdiği yabancı paraya karşılık yerli ihracatçının eline bu karardan sonra daha fazla Türk lirası geçeceğinden, esasen piyasasına hakim olduğu ihraç mallarımız için daha ucuz fiyat vermek imkânlarını bulacaktır

b) Yabancı ihracatçı ise, gerek bu yolla elde edeceğimiz dövizlerden, gerekse aşağıda göreceğimiz «ithalâta geniş serbestlik verme» kararından faydalanarak bize daha fazla mal satabilecektir.

O halde döviz rayiçlerini yükseltme kararı yabancı tüccarın lehindedir.

İÇ TESİRLERİ :

a) **İhracatımız bakımından**

1. Yerli ihracatçı, meselâ İngiliz ithalâtçısının yapacağı beher Sterling'lik mal satışına karşılık, Merkez Bankasından eskisinden %55 nisbetinde daha fazla Türk lirası alacaktır (eskiden primiyle 731, şimdi 1135 kuruş). Bu suretle ihracatçının, bir yandan satılamıyan malların satılabilmesiyle alış-veriş imkânları artmış, bir yandan da, hususiyle satılabilen mallarda, kâr imkânları çoğalmış olmaktadır.

O halde, içerde bu karardan faydalanacaktardan birincisi, ihracatçı tüccar zümresidir.

2. İhraç malları müstahsili için de bu karar hiç şüphesiz faydalı olacaktır.Ancak, yıllık gelirinin tamamını istihsal ve geçinme masraflarına harcamak zorunda bulunan az topraklı küçük müstahsilin, kararın ters tarafından gelecek masraf artışları yüzünden, bu işde pek de kârlı çıkmıyacağını söylemek hatalı olmaz. Netekim bundan önce ihracata %48 prim verilmesiyle küçük müstahsilde herhangi bir refah alâmeti görülmüş değildir.

O halde, ihrç malları müstahsili içinde de bu karardan faydalanacak olanlar büyük toprak sahipleridir. Ne ihraç malları istihsal etmeyen geniş köylü kitleleri, ne de az topraklı ihraç malları müstahsili.

b) **İthalâtımız bakımından**

1. Yerli ithalâtçı, meselâ Amerikalı ihracatçıdan yapacağı beher Dolar'lık mal mübayaasına karşılık. Merkez Bankasına eskisinden %45 fazla Türk lirası yatıraeaktır (eskiden primiyle 193, şimdi 280 kuruş).

Bu artışın, ilkin ithalât malları sonra da ham maddelerini dışarıdan tedarik eden sanayii mamulleri maliyetlerinin ve nihayet iç fiyatların yükselmesine sebep olacağı âşikardır. Bunu karşılamak üzere alınmış olan öbür kararların ne rol oynıyabileceğini aşağıda göreceğiz. Fakat şimdiden söyliyebiliriz ki, eğer bütün tedbirler ilân edilmiş olanlardan ibaretse, iç fiyatlar mutlaka yükselecektir. Bu yükselişin zararını ithalâtçı tüccar çekecek değildir. Tersine, geniş serbestlikten ve ihracatla elde edilecek dövizlerden faydalanarak daha çok iş yapıp daha fazla kâr sağlıyacaktır. O halde bu karardan faydalanacak olanlardan birisi de ithalâtçı tüccar zümresidır. Ya fiyat artışlarını kimler yüklenecek? Her zamanki gibi başta işçi sınıfı gelmek üzere halkın kitleleri.

2. İşçi sınıfının vaziyetini takab etmek üzere hakiki ücretlerin son on yedi yıllık seyrini gözden geçirirsek "her zamanki gibi" demekte ne kadar haklı olduğumuz anlaşılır. 1929-1933 buhranının yükünü taşıyan başta işçi sınıfı olmuştur. Ücretler düşmüş, yeni vergiler binmiştir. 1933 den sonra mal ve hizmet fiyatlarında kaydedilen yükselmelere karşılık 1937 ye kadar ücretlerde bir değişiklik olmamıştır. Yani kârlar artarken hakiki ücretler düşmeğe devam etmiştir. 1937 ile 1939 arasında pek hafif yükselmeler olmuş ise de, işçi 1929 daki geçinme seviyesine bile erişememiştir. Sonra harp gelmiş, geçinme endekslerine giren mal ve hizmet fiyatlarındaki yükselmeler 1943 yılında bu endeksleri 1939=100 den 342 ye yükseltmiş, ücret endeksleri ise aynı yılda, bazı işletmelerde ancak 206 yı tutabilmiştir. Yani işçi alım kabiliyetinin %40 ını kaybetmiştir. 1943 den sonra ücretlerde yükselmeler olmuşsa da, bu, hiç bir zaman daha yüksek bir seyir takib eden fiyat yükselişini karşılıyamamıştır. Bugün memleket vasatisi itibarile işçi sınıfı 1930 a nazaran alım kabiliyetinin %15-20 sini kaybetmiş bulunmaktadır. Bir işçi ailesinin 1939 yılında aylık ortalama kazancının 25 lira civarında olduğu göz önüne getirilirse bu %40, %15-20 nin manâları daha iyi anlaşılır. Bugünkü aylık ortalama kazanç 70 lira cıvarındadır. Yani 1939 değeriyle 20 lira.

Şimdi yeniden fiyaklar yükselecek. İşçi ücretlerinin artacağına dair ne bir karar, ne de bir belirti vardır. Tersine, yer yer şahit olduğumuz işsizliklerle birlikte ücretler de düşmeğe doğru bir meyil görülüyor. Demek ki son kararın da zararını, başta işçi sınıfı çekecektir. Fakir köylü ile az maaşlı memurun ve geçimini güç halle sağlayan küçük sanatkârın durumları da hemen hemen aynıdır.

Türk lirasının dış değerini düşürme kararını alkışlayanlar, öbür tedbirlerle iç fiyatların yükselmesine engel olunacağını söylüyorlar. Gelecek hafta da bu tedbirleri inceliyeceğiz.

SENDİKACI

Emekçiler hakkında besienen yanlış fikirler

Baş makaleden Devam

rışmak, ve burjuvazi ajanlarının değil, kendi namuslu rehberlerinin arkası sıra yürümek ihtiyacı uyanır. Biz bunları iyice biliyoruz, ve tam kalb rahatlığı ile sendika kurma faaliyetine devam ediyoruz. Bundan başka çıkar yol olmadığına da kuvvetle iman ediyoruz.

Şunrlu emekçiler takımile bizimle beraberdir. Müşterek gayretlerimizle önümüze çıkacak tekmil engelleri aşmağa muvaffak olacağımızdan emin olarak saflarımızı ve adımlarımızı sıklaştırmalıyız.

******

Gelecek yazımızda sendika düşmanlarının bu soysuz hareketleri karşısında emekçi kütlelerinin ne yolda hareket etmeleri lâzım geldiğini açıklıyacağız.

SENDİKACI
F. — K.

İstanbulda Yeni Bir İnşaat işçileri sendikası kuruluyor

İstanbulda yeni bir inşaat işçiler sendikası kurulmuştur. Kurucuhe yet şunlardan ibarettir : Kemal Balyoz, Mustafa Ayyıldız, Emin Şaşmaz, Kemal Yaran, Abdulkadir, Hasan Çakmaz, Gavant Arabacı Nejdet Gücüyen, Nuri Tek, Ligor Çatı, Nusaet Külâhçı, Dimitri Papayani, Mustafa Ayyıldız, yeni sendikaya başarılar dileriz.

Hastaneye Yatırılmayan bir işçi arkadaş kaldırımlar üzerinde kaldı.

23 Eylül günü Cibali Tütün Fabrikasından, Gureba hastanesine gönderilen 2558 sıra numaralı bir vatandaş muayeneden sonra evine giderken kaldırımlar üzerine düşmüş ve saatlarca bitap bir halde kalmıştır.

Bilâhare yanında bulunan karısı ve tesadüfen karşılarına çıkan bir işçi arkadaşı tarafından evine götürülmüştür.

SENDİKA :

Bu gibi vak'alar hergün rastlanacak kadar boldur, çünkü hastanelerimiz bugünkü durumu karşılayamıyor . İşçilerimizin sağlığını korumak için bir an evvel İşçi hastanelerinin inşasına şiddetle lüzum hasıl olmaktadır.

YIĞIN

Beklenen Fikir mecmuası 1 Ekimde çıkıyor

Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden: Adil Yağcı
Tertip ve Baskı F - K Basımevi